

12ο Κριτήριο Προσομοίωσης Πανελλήνιων Εξετάσεων**Θεματική Ενότητα: Ατομική και κοινωνική ευθύνη 28223****A. Μη λογοτεχνικό κείμενο****Το βολικό μπαλάκι των άβολων ευθυνών**

Το κείμενο αποτελεί διασκευασμένο απόσπασμα από το άρθρο του Γ. Γορανίτη, που δημοσιεύτηκε στις 13-08-2020, στον ιστότοπο www.lifo.gr.

Στην εποχή της εκτεταμένης ανευθυνότητας, όλοι περιμένουν από τους άλλους να δείξουν υπευθυνότητα. «Ατομική ευθύνη» ζητούν οι μεν, «συλλογική ευθύνη» απαιτούν οι δε. Οι συλλογισμοί αμφοτέρων φαντάζουν λογικοφανείς, πάσχουν όμως στην πράξη καθώς ουδείς μοιάζει πρόθυμος να αναλάβει τις δικές του ευθύνες. Πεισμώνουν. Λένε όχι, και στυλώνουν τα πόδια. Γιατί; Γιατί έτσι. Τα «κακομαθημένα παιδιά της ιστορίας» δεν έχουν μάθει να αναλαμβάνουν ευθύνες. Ξέρουν μόνο να απαιτούν με υψωμένο δάχτυλο.

«Πού είναι το κράτος;» φωνάζει αυτός που είδε το σπίτι του να πλημμυρίζει από την καταιγίδα. Ας έχει χτίσει σε μπαζωμένο ρέμα. «Μας εγκατέλειψε το κράτος» ουρλιάζει κάποιος άλλος που βλέπει την πυρκαγιά να πλησιάζει το σπίτι του. Ας έχει χτίσει αυθαίρετο μέσα στο δάσος. Κάποιον υπεύθυνο ψάχνει κι αυτός που καθυστερεί στα δίοδια επιστρέφοντας από τριήμερο. Ας οδηγεί στη Λωρίδα Έκτακτης Ανάγκης εμποδίζοντας ασθενοφόρα και περιπολικά.

Το μπαλάκι των ευθυνών πετιέται ευκολότερα στην απέναντι πλευρά. Είναι, αν μη τι άλλο, βολικό. Ειδικά όταν εκεί βρίσκεται χρόνια ένα κράτος, όπως το ελληνικό: δυσκίνητο, αναξιόπιστο. Ένα κράτος που υποθάλλει την ανευθυνότητα των πολιτών του, αποδεικνύοντας στις δύσκολες στιγμές ότι δεν είναι μόνο οι πολίτες κακομαθημένοι και ευθυνόφοβοι. Το ίδιο ισχύει και για πολλούς από τους εκπροσώπους μας και όσους κατέχουν δημόσια αξιώματα που διόλου τυχαία περιγράφονται ως «θέσεις ευθύνης». Αντί εκείνοι που καταλαμβάνουν τις θέσεις, λοιπόν, να αναλάβουν τις ευθύνες που τους αναλογούν, εμμένουν στην ατομική ευθύνη των πολιτών.

Ερωτήσεις**ΘΕΜΑ Α1 (Μονάδες 15)**

Α1.α. Να γράψεις πλαγιότιτλο σε κάθε παράγραφο, για να αποδώσεις τη δομή του κειμένου. (Μονάδες 5)

A1β) Να συνθέσεις την περίληψη του κειμένου με βάση τους πλαγιότιτλους που έχεις ήδη καταγράψει. (70-80 λέξεις) **(Μονάδες 10)**

ΘΕΜΑ Α2 (Μονάδες 10)

A2.α. Να δικαιολογήσεις τη χρήση των εισαγωγικών στις ακόλουθες φράσεις. **Μονάδες 5**

- «Ατομική ευθύνη» ζητούν οι μεν, «συλλογική ευθύνη» απαιτούν οι δε.
- Τα «κακομαθημένα παιδιά της ιστορίας»
- «Πού είναι το κράτος;» φωνάζει αυτός που είδε το σπίτι του να πλημμυρίζει από την καταγίδα. Ας έχει χτίσει σε μπαζωμένο ρέμα. «Μας εγκατέλειψε το κράτος» ουρλιάζει κάποιος άλλος.

A2.β. Να αντικαταστήσεις τις έντονα γραμμένες λέξεις των ακόλουθων προτάσεων με συνώνυμες, χωρίς να διαφοροποιηθεί το νόημα και το ύφος του κειμένου. **(Μονάδες 5)**

- Οι συλλογισμοί **αμφοτέρων** φαντάζουν **λογικοφανείς**, πάσχουν όμως στην πράξη καθώς **ουδείς** μοιάζει πρόθυμος να αναλάβει τις δικές του ευθύνες.
- Ένα κράτος που **υποθάλλει** την ανευθυνότητα των πολιτών του, **αποδεικνύοντας** στις δύσκολες στιγμές ότι δεν είναι μόνο οι πολίτες κακομαθημένοι και ευθυνόφοβοι.

ΘΕΜΑ Α3 (ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ - ΜΟΝΑΔΕΣ 25)

A3. Ποια παραδείγματα ανευθυνότητας επισημαίνονται στο κείμενο και με ποιους τρόπους θεωρείς ότι μπορεί να καλλιεργηθεί η ατομική ευθύνη των πολιτών; Να ενημερώσεις σχετικά τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές σου με άρθρο (200-250 λ.) στο σχολικό ιστολόγιο, καταθέτοντας και τις προσωπικές σου απόψεις. **(Μονάδες 25)**

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ (1965 -)

Χεριών Αφηγήσεις

Το διήγημα προέρχεται από τη συλλογή «Δημόσιες Ιστορίες», εκδ. Πηγή, 2013.

Σαν βόμβα μεγατόνων έσκασε τις προάλλες η φήμη πως στο Υπουργείο που εργαζόταν τα τελευταία τριάντα πέντε χρόνια, η επιχείρηση «καθαρά χέρια» ανακάλυψε περίπτωση καραμπινάτης και κατ' εξακολούθησιν λαθροχειρίας* ¹⁶πολλών δισεκατομμυρίων. Οι διωκτικές αρχές πέρασαν από κόσκινο τραπεζικούς λογαριασμούς, θυρίδες και περιουσιακά στοιχεία αρκετών υπόπτων. Ένα πρόσωπο που πρωταγωνιστούσε χρόνια στην πολιτική ζωή αλλά και πρώην υπουργοί και γενικοί γραμματείς, καθώς και εκλεγμένοι βουλευτές, εμφανίζονταν στη

¹⁶ **υπεξαίρεση, η επιτήδεια κλοπή**

σχετική λίστα του οικονομικού εισαγγελέα. Κανείς πλέον δεν έβαζε το χέρι του στη φωτιά πως ο άνθρωπός μας ήταν ανεπίληπτος^{17**}. Ο ίδιος βέβαια ένιπτε τας χείρας του, κυριολεκτικά και σχολαστικά.

Τα εδώ και καιρό επιδέξια χέρια του μαρτυρούσαν την εμπλοκή του στην υπόθεση, όσο κι αν ο ίδιος συνήθιζε πλέον να τα καταχωνιάζει βαθιά στις τσέπες.

Όταν είδε το όνομά του στα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων που αναφέρονταν στην υπόθεση ένιωσε μιαν αλλόκοτη αδιαθεσία. Επέστρεψε εσπευσμένα στο σπίτι του κι έβαλε τις χούφτες του κάτω απ' το νιπτήρα να ρίξει νερό στο πρόσωπό του. Τα χέρια του γίνηκαν καθρέφτης. Είδε αυτό που απέφευγε.

Πριν από δύο ημέρες, την ώρα που προσπαθούσε μάταια να καθαρίσει στο μπάνιο τα χέρια του, με ένταλμα σύλληψης οι αρχές εισέβαλαν στο σπίτι του. Αυτή τη φορά οι άνθρωποι που ήρθαν να τον συλλάβουν δεν ήταν του χεριού του. Ξαφνικά τα πόδια του λύγισαν κι ένιωσε να χάνει τον κόσμο. Έπεσε μπρούμυτα στο πάτωμα, καταπλακώνοντας με όλο το βάρος τα δυο του χέρια. Τώρα κανείς δεν μπορούσε πια να τα κλέψει. Ο ιατροδικαστής αποφάνθηκε πως η αιτία του θανάτου ήταν αιφνίδια καρδιακή ανακοπή.

Στο γραφείο του γενικού γραμματέα στο Υπουργείο βρέθηκαν πολλά ύποπτα τιμολόγια. Το πιο πρόσφατο – περασμένο σε ειδικό λογαριασμό του Υπουργείου - εκδόθηκε την προηγούμενη του τραγικού συμβάντος. «ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΕΛΕΤΩΝ, χειροποίητο φέρετρο από μαόνι, με βελούδινη εσωτερική επένδυση».

λαθροχειρία* = υπεξαίρεση, η επιτήδεια κλοπή
ανεπίληπτος** = άμεμπτος, άψογος

Ερωτήσεις

B1. Να αποδώσεις με δικά σου λόγια το νόημα του κειμένου (60-70 λέξεις). (Μονάδες 15)

B2. Ποιο είναι το είδος αφηγητή και της εστίασης στο απόσπασμα; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με αναφορές στο κείμενο. (Μονάδες 10)

ΘΕΜΑ Β3 (ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ - ΜΟΝΑΔΕΣ 25)

B3. Ποιο ρόλο έχουν στην αφήγηση τα χέρια του ήρωα; Ποια αρνητική όψη του δημόσιου βίου προβάλλει το διήγημα και ποιες σκέψεις σου δημιουργεί; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις και να τεκμηριώνεται με κειμενικές αναφορές. (Μονάδες 25)

¹⁷ άμεμπτος, άψογος